

NATURE'S GALLERY – SURADNIČKO I PRILAGODLJIVO UPRAVLJANJE U FUNKCIJI UNAPREĐENJA I OČUVANJA PRIRODNOG BOGATSTVAUNA

SARA ANTUNOVIĆ, LORENA ŠIKANJA, GABRIELA TROHA

Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Fakultet turizma i ruralnog razvoja u
Požegi, Požega, Hrvatska
santunovic@ftrr.hr, lsikanja@ftrr.hr, gtroha@ftrr.hr

Ovaj rad rezultat je analize turističke ponude Keramičkog ateljea Petrinja i Edukativno-prezentacijskog centra Natura SMŽ koja je započela njihovim obilaskom u okviru studentske terenske nastave, a nastavila daljnjom identifikacijom problema istraživanjem dostupnih informacija. Sezonalnost posjeta, financijska održivost i potreba za modernizacijom pojedinih programa prepoznati su kao glavni problemi i izazovi ovih lokaliteta. Iz navedenog je proizašlo i problemsko pitanje: Kako poboljšati turističku ponudu grada Petrinje uvažavajući kulturnu i prirodnu baštinu? Stoga je ovaj rad usmjeren na prikaz prijedloga unaprjeđenja i razvojnih pravaca temeljenih na načelima održivosti, aktivne zajednice i vrednovanje prirodne i kulturne baštine. Uzimajući u obzir navedeno ova dva centra mogla bi postati prepoznatljivija i konkurentnija na turističkom tržištu djelujući kao centar Nature's Gallery koji se sastoji od Natura centra, zoološkog vrta, suvenirnice, keramičkog ateljea i smještajnog kapaciteta.

DOI
[https://doi.org/
10.18690/um.ft.3.2025.6](https://doi.org/10.18690/um.ft.3.2025.6)

ISBN
978-961-299-044-2

Ključne riječi:
Keramički atelje Petrinja,
Natura SMŽ,
Petrinja,
Nature's Gallery,
suradničko i prilagodljivo
upravljanje

University of Maribor Press

DOI
[https://doi.org/
10.18690/um.ft.3.2025.6](https://doi.org/10.18690/um.ft.3.2025.6)

ISBN
978-961-299-044-2

NATURE'S GALLERY – COLLABORATIVE AND ADAPTIVE MANAGEMENT FOR THE ENHANCEMENT AND PRESERVATION OF NATURAL HERITAGE

SARA ANTUNOVIĆ, LORENA ŠIKANJA, GABRIELA TROHA

Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, The Faculty of Tourism and Rural
Development in Požega, Požega, Croatia
santunovic@ftrr.hr, lsikanja@ftrr.hr, gtroha@ftrr.hr

Keywords:

Ceramics Studio Petrinja,
Natura Education and
Presentation Centre,
Petrinja,
Nature's Gallery,
collaborative and adaptive
management

This paper is the result of an analysis of the tourist offer of the Petrinja Ceramics Studio and the Natura Education and Presentation Centre, which began with a site visit as part of student fieldwork and continued with further identification of problems through research of available information. The seasonality of visits, financial sustainability and the need to modernise certain programmes were identified as the main problems and challenges facing these facilities. This resulted in a problematic question: how to improve the tourist offer of Petrinja, taking into account its cultural and natural heritage? Therefore, this paper focuses on presenting proposals for improvements and development directions based on the principles of sustainability, active communities and appreciation of natural and cultural heritage. Considering the above, these two centres could become more recognisable and competitive in the tourism market by operating as the Nature's Gallery centre, which consists of a Natura Centre, a zoo, a souvenir shop, a ceramics studio and accommodation facilities.

1 Uvod

Sisačko-moslavačka županija obiluje prirodnim ljepotama, kulturno-povijesnim naslijeđem i tradicijskim zanatima, što predstavlja važan temelj za razvoj turizma. Dva značajna centra, Edukativno prezentacijski centar Natura Sisačko - moslavačka županija (u daljnjem tekstu Natura SMŽ) i Keramički atelje Petrinja, imaju ulogu u promociji i očuvanju prirodnih i kulturnih vrijednosti ovog područja, ali i u podizanju svijesti o važnosti održivog razvoja i aktivnog uključivanja lokalne zajednice. Rad istražuje mogućnosti poboljšanja postojećih sadržaja ovih centara te predlaže nove aktivnosti i pristupe koji bi mogli povećati atraktivnost i funkcionalnost ovih institucija temeljenih na suradničkom i prilagodljivom upravljanju. Suradničko i prilagodljivo upravljanje odnosi se na upravljanje koje se temelji na kontinuiranom razvojnom procesu unapređivanja upravljanja koji omogućuje uključivanje poznatih informacija i stečenih iskustava u učinkovitije upravljanje i donošenje odluka u budućnosti (Ministarstvo zaštite okoliša i zelene tranzicije, b.d.). Edukativno-prezentacijski centar Natura SMŽ fokusiran je na očuvanje biološke i krajobrazne raznolikosti te približavanje prirodne baštine posjetiteljima kroz interaktivne sadržaje i edukativne programe. Centar djeluje u sklopu mreže NATURA 2000 i upravlja zaštićenim područjima u suradnji s Javnom ustanovom za upravljanje zaštićenim dijelovima prirode Sisačko-moslavačke županije. Ekološka mreža Republike Hrvatske obuhvaća 36,67% kopnenog teritorija i 16,39% obalnog mora (Fond za zaštitu okoliša i energetska učinkovitost, b.d.). No, izazovi kao što su sezonalnost posjeta, financijska održivost i potreba za modernizacijom pojedinih programa otvaraju pitanja o načinima daljnjeg upravljanja i razvoja. S druge strane, Keramički atelje Petrinja, koji je pod upravom udruge GRAK (Građanski aktivizam), mjesto je gdje se lokalno stanovništvo, umjetnici i volonteri okupljaju kako bi se bavili umjetničkom keramikom i očuvali tradicionalne zanate karakteristične za to područje. Ovaj atelje promovira kreativni izraz kroz keramiku te nudi participativne aktivnosti koje uključuju i stariju populaciju putem online programa. Ipak, ograničeni resursi, nedostatna infrastruktura i ovisnost o volonterskom radu predstavljaju prepreke daljnjem razvoju.

Cilj ovog rada je, na temelju prikupljenih podataka tijekom terenske nastave i ostalih dostupnih informacija, analizirati postojeće stanje oba lokaliteta, identificirati njihove snage i slabosti te predložiti inovativne pristupe koji bi mogli unaprijediti njihovu turističku ponudu, proširiti vidljivost i osigurati dugoročnu održivost. Predloženi

razvojni pravci temelje se na načelima održivosti, aktivne zajednice i vrednovanje prirodne i kulturne baštine. Uzimajući u obzir navedeno ova dva centra mogli bi postati prepoznatljiviji i konkurentniji na turističkom tržištu djelujući kao centar Nature's Gallery. Metodologija rada bit će usmjerena na rješavanje problemskih pitanja i na pronalaženje prijedloga poboljšanja unaprijeđenja turističke ponude grada Petrinje. Predloženi prijedlozi poboljšanja su u skladu sa strateškim okvirom Sisačko-moslavačke županije i grada Petrinje koji su definirani s Planom razvoja Sisačko-moslavačke županije za razdoblje do 2027. godine (Sisačko-Moslavačka županija, 2022a), Provedbenim programom razvoja turizma Sisačko-moslavačke županije za razdoblje 2022. – 2025. godine (Sisačko-Moslavačka županija, 2022b), te Strategije zelene urbane obnove grada Petrinje (Ministarstvo prostornoga uređenja, graditeljstva i državne imovine, 2023)

Analiza i rezultati istraživanja ovog rada strukturirani su u nekoliko cjelina. Osim najave predmeta i cilja istraživanja u uvodnom dijelu, pregled i analiza postojećeg stanja analiziranih lokaliteta prikazani su u drugoj cjelini. Rezultati istraživanja opisani su kroz cjelinu Poboljšanje turističke ponude Petrinje kroz ulaganje u centar "Nature's Gallery", te su u zaključnim razmatranjima sumirani prijedlozi poboljšanja turističke ponude grada Petrinje i okolice.

2 Analiza postojećeg stanja i mogućnosti razvoja turističke ponude prezentacijskog centra Natura SMŽ i Keramičkog ateljea petrinja

2.1 Edukativno – prezentacijski centar Natura SMŽ

Edukativno-prezentacijski centar Natura SMŽ posvećen je promociji i očuvanju biološke raznolikosti i prirodnih bogatstava Sisačko-moslavačke županije. Pod upravom Javne ustanove za upravljanje zaštićenim dijelovima prirode, ovaj centar koristi multimedijalne i interaktivne sadržaje kako bi posjetiteljima predstavio značaj očuvanja prirode. Projekt NATURA 2000, kao najveća mreža zaštićenih područja u Europi, u ovoj županiji obuhvaća devet zaštićenih i devetnaest ekoloških područja koja služe kao staništa različitih vrsta i ekosustava. Centar je prilagođen osobama s invaliditetom i kontinuirano ulaže u obnavljanje objekata i razvoj novih sadržaja (Edukativno-prezentacijski centar Natura SMŽ, b. d.). Sve informacije o radu i aktivnosti Nature SMŽ vidljive su na njihovoj web stranici <https://natura-smz.com/>.

2.2 Keramički atelje Petrinja

Keramički atelje Petrinja, kojeg vodi udruga GRAK, osnovan je kao odgovor na potrebu za očuvanjem i oživljavanjem tradicijske keramike u zajednici. Atelje nudi prostor za kreativno izražavanje lokalnim umjetnicima i građanima, a u svojoj je ponudi razvio i online sadržaje, posebice prilagođene starijim osobama. Pored toga, udruga potiče građanski aktivizam, pruža savjetodavne usluge, i promiče međusektorsku suradnju kroz projekte poput Platforme53 (Keramički atelje Petrinja, b. d.). Više informacija o radu i aktivnostima Keramičkog ateljea Petrinja dostupno je na njihovoj web stranici <https://ateljepetrinja.eu/>.

2.3 Analiza mogućnosti i potencijala razvoja turističke ponude EP centra Natura SMŽ i Keramičkog ateljea Petrinja

Održivi turizam i prirodna baština

S obzirom na bogatu prirodnu i kulturnu baštinu te veliki broj zaštićenih područja, postoji značajan potencijal za razvoj održivog turizma. Šetnje, biciklizam, foto-safari, i edukativne ture mogu postati atraktivni oblici doživljaja prirode, uz postavljanje informativnih ploča, vodiče i brošure koje naglašavaju važnost očuvanja prirode. Važno je pronaći ravnotežu između zaštite prirode i unapređenja infrastrukture, potičući zelene politike koje koriste lokalne resurse.

Kulturno-povijesna i umjetnička ponuda

Keramički atelje Petrinja, kao centar tradicijskog umjetničkog izražavanja, može proširiti ponudu kroz radionice keramike, izložbe i tematske događaje. Ovaj pristup može privući turiste zainteresirane za kulturne i umjetničke aktivnosti, a proširenjem ponude na međunarodnu razinu, uz pomoć online kanala, moguće je proširiti vidljivost i doseg. Na primjer, javnim pozivom na društvenim mrežama kako bi se mladi zainteresirani ljudi na ovakvu vrstu umjetnosti mogli prijaviti i sudjelovati te proširiti svoje znanje i vještine vezane za keramiku i stvaranje kao i stjecanje zajedništva i suradnje među ljudima sličnih interesa.

Jačanje edukativnih i participativnih aktivnosti

Natura SMŽ može proširiti edukativne aktivnosti koje se odnose na očuvanje prirode kroz radionice za različite dobne skupine, suradnju sa školama i obilaske za grupe posjetitelja što uvelike može pomoći u širenju znanja o bioraznolikosti, ekološkim problemima i metodama zaštite prirode. Isto tako, razvijanjem aplikacija, web stranica ili društvenih mreža s edukativnim sadržajem, kvizovima, video materijalima i interaktivnim alatima kojima će centar doprijeti do šire publike i omogućiti ljudima da na zabavan i angažirajući način uče o očuvanju prirode.

Keramički atelje može dodatno promovirati svoje aktivnosti kroz organizaciju posebnih događanja, izložbi i suradnju s lokalnim školama i udrugama kako bi privukao mlađe generacije i ojačao lokalnu povezanost. Na taj način atelje omogućuje ljudima da nauče temelje keramike, od modeliranja gline do rada s pećima. Također, mogu se organizirati napredni tečajevi za one koji žele usavršiti svoje vještine.

Naprimjer, atelje može održavati tematske radionice, poput stvaranja keramičkih predmeta inspiriranih prirodom, povijesnim razdobljima ili različitim kulturama. Dok suradnjom sa školama, dječjim vrtićima, kulturnim i obrazovnim institucijama atelje djeci i mladima pruža kreativne materijale i tehnike koje potiču razvoj njihovih motoričkih vještina.

Posebice je važno i promicanje volonterskih programa gdje bi lokalne zajednice imale mogućnost se angažirati u različitim aspektima rada centra, od održavanja centra do sudjelovanja u raznim istraživačkim projektima.

Poboljšanje infrastrukture i promocija

Unaprjeđenje infrastrukture, uključujući prilagođavanje pristupa za osobe s invaliditetom i biciklističke staze, omogućit će bolje turističko iskustvo. Osim fizičke infrastrukture, ulaganje u digitalne tehnologije, poput virtualnih obilazaka ili mobilnih aplikacija, omogućit će širu promociju ovih atrakcija.

2.4 SWOT analiza

U nastavku su prikazane SWOT analize promatranih lokaliteta.

Tablica 1: SWOT analiza Edukativno prezentacijskog centra Natura SMŽ

SNAGE	SLABOSTI
– Prirodna baština – Infrastruktura i pristupačnost – Podrška lokalnih institucija – Edukativne mogućnosti	– Ograničena vidljivost i promocija – Sezonálnost – Ograničeno radno vrijeme – Financijska održivost
PRILIKE	PRIJETNJE
– Razvoj ekoturizma – Partnerstva i suradnja – Digitalne inovacije – Interes za lokalnu kulturu i prirodu	– Klimatske promjene – Povećana konkurencija – Ovisnost o vanjskom financiranju

Tablica 2: SWOT analiza Keramičkog ateljea Petrinja

SNAGE	SLABOSTI
– Lokalna angažiranost i kreativnost – Bogata tradicija keramike – Društveno uključivanje	– Ograničeni resursi – Nedovoljna promocija – Ovisnost o volonterima
PRILIKE	PRIJETNJE
– Kulturni turizam – Umrežavanje i partnerstva – Financiranje kroz EU fondove – Porast interesa za ručne radove	– Demografski problemi – Eksterni utjecaji – Financijska nestabilnost

Oba centra imaju značajan potencijal za razvoj i privlačenje turista kroz očuvanje kulturne i prirodne baštine, no ključan je daljnji rad na vidljivosti, financijskoj održivosti i diversifikaciji ponude kako bi se osigurala dugoročna održivost i atraktivnost za šire tržište.

Na temelju prikazanih podataka i uočenih prilika i potencijala rasta i razvoja ovog područja, u nastavku rada se daje prijedlog poboljšanja turističke ponude Petrinje kroz ulaganje u centar “Nature’s Gallery”.

3 Poboljšanje turističke ponude petrinje kroz ulaganje u centar “Nature’s Gallery”

Uvažavajući turističke, prirodne, geografske i ekonomske mogućnosti i potencijale područja Petrinje i Sisačko-moslavačke županije, a na temelju analiziranih lokaliteta Keramički atelje Petrinja i Edukativno prezentacijski centar Natura SMŽ, proizašao je prijedlog poboljšanja turističke ponude i gospodarskog rasta i razvoja ovog područja kroz Centar Nature’s Gallery. Centar bi se sastojao od 6 ustrojbenih jedinica i predstavljao bi suradnju lokalne zajednice, javne uprave, znanosti, obrazovnog sektora, stanovništva i posjetitelja.

3.1 Misija, vizija i strateški ciljevi Centra Nature’s Gallery

Misija Centra Nature’s Gallery je pružiti jedinstven prostor za kreativno izražavanje i edukaciju s ciljem promicanja zaštite životinja i očuvanja prirode u Sisačko-moslavačkoj županiji. Kroz keramički atelje, edukativno-prezentacijski centar, zoološki vrt, suvenirnicu i smještajni kapacitet želimo podizati svijest o važnosti suživota s prirodom, poticati održivost i aktivno doprinosti zaštiti životinjskog svijeta.

Vizija centra je postati prepoznatljivo središte kreativnog stvaralaštva, obrazovanja i aktivnog djelovanja u zaštiti prirode, koje inspirira pojedince i zajednicu na odgovorno i empatično ponašanje prema životinjama i okolišu. Nature's Gallery teži biti primjer kako umjetnost, edukacija i očuvanje prirode mogu zajedno stvarati pozitivne promjene.

Strateški ciljevi Centra Nature’s Gallery:

- **Edukacija i svijest o zaštiti životinja:**
 - Organizirati radionice, predavanja i izložbe koje educiraju lokalnu zajednicu o važnosti zaštite prirodnih staništa i ugroženih vrsta.
 - Uključiti škole i mlade kroz programe prilagođene različitim dobnim skupinama. Također, pružiti mogućnost volonterskog rada kako bi se podigla svijest zaštite ugroženih vrsta.

- **Razvoj keramičkog ateljea kao kreativnog središta:**
 - Poticati individualno i grupno umjetničko izražavanje kroz keramiku, s posebnim naglaskom na prirodne i životinjske motive.
 - Organizirati redovite izložbe i prodajne sajmove kako bi se prihod ulagao u projekte zaštite životinja te rast i razvoj Centra.
- **Zaštita lokalne faune:**
 - Osigurati suradnju s lokalnim i nacionalnim organizacijama za zaštitu životinja radi pružanja pomoći ugroženim vrstama.
 - Stvoriti uvjete za oporavak i reintegraciju životinja u njihova prirodna staništa.
- **Održivi razvoj i povezanost s prirodom:**
 - Uspostaviti edukativne ture i programe koji povezuju umjetnost, prirodu i zaštitu okoliša.
- **Povećanje vidljivosti i uključivanje zajednice:**
 - Aktivno promovirati centar putem društvenih mreža, lokalnih medija i događanja.
 - Uključiti volontere i partnere iz lokalne zajednice u projekte i aktivnosti centra.

Centar Nature's Gallery nastoji spojiti kreativnost i ekološku odgovornost, stvarajući prostor za promjene koje imaju dugoročni utjecaj na zajednicu i prirodu.

3.2 Ustroj i aktivnosti Centra Nature's Gallery

Centar Nature's Gallery će se sastojati od šest (6) ustrojbenih jedinica i njihovih voditelja, a to su:

1. Uprava i info pult Centra Nature's Gallery pod vodstvom voditelja Centra koji koordinira svakodnevni rad centra, nadzire sve aktivnosti, te upravlja osobljem, volonterima i programima edukacije. Uz voditelja, provedbu aktivnosti Centra podržava volonterski tim koji uključuje lokalnu zajednicu u aktivnosti centra i pomaže u organizaciji događaja, brizi o životinjama i održavanju prostora.

2. Keramički atelje “Green Atelier” pod vodstvom voditelja ateljea koji organizira kreativne radionice, izložbe i upravlja keramičkim radovima u suradnji s umjetnicima i edukatorima koji provode radionice za sve uzraste te rade na umjetničkim projektima vezanim uz prirodu i zaštitu životinja.

3. Edukativno prezentacijski centar Natura pod vodstvom voditelja i koordinatora edukacija koji planira i provodi edukativne programe, surađuje sa školama, fakultetima i nevladinim organizacijama. Uz njega, u aktivnosti Centra uključeni su i predavači i stručnjaci za zaštitu prirode koji provode ciljeve Centra kroz održavanje predavanja, prezentacije i interaktivne aktivnosti vezane uz očuvanje okoliša i zaštitu životinja.

4. Suvenirnica pod vodstvom voditeljice promidžbenih aktivnosti.

5. Zoološki vrt i podrška za zaštitu životinja pod vodstvom tima stručnjaka za divlje životinje i veterinara. Taj tim osigurava stručnu pomoć u brizi i oporavku životinja te kroz rad na projektima spašavaju i rehabilitiraju životinje.

6. Smještajni kapacitet – Kamp pod vodstvom voditelja kampa.

3.3 Aktivnosti Centra Natura

Praktične radionice i terenski rad

Koncept: Uključivanje studenata Veterinarskog fakulteta u rad Edukacijsko-prezentacijskog centra Natura u Petrinji može biti obostrano korisno. Studenti bi mogli steći praktična iskustva u zaštiti životinja i prirode, dok bi centar dobio dodatne ruke i stručnu podršku. Evo nekoliko prijedloga kako ih uključiti:

- **Praćenje zdravlja divljih životinja:** Studenti mogu sudjelovati u projektima praćenja zdravlja divljih životinja koje nastanjuju lokalne ekosustave. Ovo može uključivati povremena opažanja, zdravstvene preglede ili analize životinjskih tragova i ostataka.
- **Edukativne radionice:** Studenti mogu organizirati radionice za posjetitelje centra, posebno za djecu i mlade, s temama poput zaštite lokalnih vrsta, uloge životinja u ekosustavu, i prve pomoći za divlje životinje.

Aktivnosti:

1. Volonterski programi i terenska praksa

- **Rehabilitacija životinja:** Ako centar surađuje sa spašavanjem i rehabilitacijom ozlijeđenih divljih životinja, studenti veterine bi mogli pomagati u svakodnevnoj brizi i rehabilitaciji, kao i oporavku i puštanju životinja u prirodu.
- **Monitoring i analiza ekosustava:** Studenti mogu pratiti populacije određenih zaštićenih vrsta (npr. ptice, male sisavce, vodozemce), te time doprinijeti očuvanju biološke raznolikosti, uz mentorstvo zaposlenika centra ili profesora fakulteta.

2. Edukacija posjetitelja

- **Vođenje edukativnih tura:** Studenti bi mogli sudjelovati u vođenju posjetitelja kroz centar i okoliš, s naglaskom na važnost očuvanja životinja, njihovih staništa, i ekološke ravnoteže.
- **Sezonske izložbe i prezentacije:** Organizacija posebnih izložbi i predavanja u centru, npr. o opasnostima za lokalne životinje tijekom različitih sezona, migracijskim putevima ptica, ili o specifičnim bolestima koje prijete životinjama u okolišu.

3. Razvoj edukativnih materijala

- **Infografike i edukativni materijali:** Studenti mogu razvijati edukativne brošure, postere i infografike o zaštiti životinja, prvoj pomoći za divlje životinje, kao i korisne savjete za posjetitelje o odgovornom ponašanju u prirodi.
- **Online sadržaji:** S obzirom na sve veću popularnost digitalnog sadržaja, studenti bi mogli izrađivati edukativne video sadržaje ili organizirati online prezentacije i razgovore uživo na društvenim mrežama.

4. Istraživački projekti i završni radovi

- **Suradnja na istraživačkim projektima:** Studenti veterine bi mogli surađivati s centrom na projektima vezanim za lokalne vrste, očuvanje bioraznolikosti, ili analizu bolesti koje utječu na divlje životinje. Uključivanje studenata Veterinarskog fakulteta u rad Centra može biti obostrano korisno. Studenti bi mogli steći praktična iskustva u zaštiti životinja i prirode, dok bi centar dobio dodatne ruke i stručnu podršku.
- **Izrada završnih radova:** Ovisno o interesima studenata i potrebi centra, pojedinci bi mogli izraditi završne radove na teme od važnosti za centar, čime bi pridonijeli znanstvenoj zajednici i radu centra.

Integriranjem studenata Veterinarskog fakulteta, centar Natura može proširiti svoje aktivnosti i kapacitete za edukaciju, istraživanje i očuvanje prirode, dok studentima pruža jedinstvenu priliku za praktično iskustvo i stručno usavršavanje u području zaštite okoliša i životinja.

3.4 Smještajni kapaciteti

Kamp – sinergija opuštanja i obrazovanja

Smješten u mirnom kutku netaknute prirode, u neposrednoj blizini centra koji za cilj ima povezivanje posjetitelja s prirodom, pružajući im priliku za opuštanje, edukaciju i aktivno sudjelovanje u očuvanju okoliša. Kroz kombinaciju smještaja u prirodi, edukativnih programa i rekreativnih aktivnosti, kamp nudi jedinstveno iskustvo za obitelji i ljubitelje prirode ali i sve one željne avanture i mira.

Zamišljen je kao ekološki, održivi smještajni kompleks smješten u srcu prirode koji je dizajniran s jasnom ekološkom misijom. Smještajni kapaciteti i sama infrastruktura baziraju se na održivim principima gradnje s ciljem smanjenja ekološkog otiska. Korištenjem obnovljivih izvora energije, ekoloških materijala i sustava za reciklažu će kamp biti usklađen s prirodnim okruženjem.

Blizina između kampa i centra dodaje posebnu dimenziju cjelokupnom kompleksu jer posjetitelji mogu uživati u jedinstvenoj prilici da uče o ugroženim vrstama i projektima zaštite prirode koji se provode u centru.

Kamp bi predstavljao utočište za sve koji žele pobjeći od svakodnevnog stresa modernog života te na taj način bi stvarao mikro zajednicu među posjetiteljima koji bi zajedno dijelili prostor, ali i vrijednosti, te njegovali međusobnu suradnju, poštovanje prirode i želju za učenjem.

Smještajni kapacitet kampa je 50 ležajeva i prostor za kampere i auto kamp.

3.5 Zoološki vrt

Zoološki vrt Centra Nature's Gallery trebao bi odražavati misiju centra kroz očuvanje prirode i zaštitu životinja, uz naglasak na edukaciju i interaktivno iskustvo posjetitelja. Cilj je stvoriti prostor u kojem posjetitelji mogu naučiti o lokalnim vrstama i njihovim staništima, uz aktivno sudjelovanje u programima za očuvanje prirode. Kroz interaktivne ture, prikaz prirodnih staništa i tematske radionice, zoološki vrt će inspirirati posjetitelje da doprinesu zaštiti okoliša i životinja.

Ponuda zoološkog vrta:

1. Edukativni programi

- Vođene ture: Stručni vodiči objašnjavaju zanimljivosti o lokalnim životinjskim vrstama i njihovim ekosustavima, uključujući priče o spašavanju i rehabilitaciji.
- Interaktivne radionice: Radionice za djecu i odrasle, poput prepoznavanja tragova životinja, gradnje kućica za ptice ili upoznavanja s tehnikama očuvanja prirodnih staništa.
- Edukacijski paneli: Informativne ploče uz svaku životinju, s opisima njihove ekologije, prijetnji s kojima se suočavaju i načinima na koje ih posjetitelji mogu zaštititi.

2. Prirodna staništa i interaktivne zone.

- Dodirne zone: Prostor za interakciju s manjim, sigurnim vrstama poput kornjača, zečeva i ptica, pod nadzorom osoblja.

- Oporavište za životinje: Posjetitelji mogu vidjeti kako se centar brine o ozlijeđenim životinjama prije nego ih vrati u prirodu.

3. Tematski događaji i aktivnosti

- Dani divljine: Posebna događanja posvećena pojedinim vrstama, poput dana posvećenog sovama ili vukovima, s dodatnim aktivnostima i predavanjima.
- Noćne ture: Organizacija noćnih šetnji za upoznavanje noćnih vrsta i njihovih ponašanja.
- Obiteljski vikendi: Programi za cijelu obitelj, uključujući kreativne aktivnosti i učenje kroz igru.

4. Program volontiranja i sponzorstva

- Volontiranje: Uključivanje lokalne zajednice u brigu o životinjama i edukaciji posjetitelja.
- Sponzorstvo životinja: Posjetitelji mogu postati sponzori određene životinje te dobiti informacije o njezinom napretku i sudjelovati u brizi.

5. Digitalne interakcije

- Za mlađu populaciju dostupne interaktivne igrice na digitalnim uređajima centra kao što su online kvizovi i igre vezane za životinjske ekosustave radi pobliže edukacije i zabave
- Mobilna aplikacija: omogućavanje posjetiteljima skeniranje određenih oznaka u zoološkom vrtu kako bi vidjeli životinje u virtualnom svijetu te saznaju nešto više o njima
- FOTO natjecanja: fotografiranje životinja te biranje najbolje fotografije koja kasnije može biti izložena u samom prostoru centra.

Zoološki vrt Centra Nature's Gallery pruža kombinaciju obrazovanja, interakcije i inspiracije, osiguravajući posjetiteljima nezaboravno iskustvo i jačanje svijesti o važnosti zaštite životinjskog svijeta.

3.6 Suvenirnica

Naziv suvenirnice: *Darovi Nature*

Koncept: Suvenirnica bi trebala odražavati misiju centra, a to je zaštita prirode i životinja, kroz ponudu autentičnih, ekoloških proizvoda i suvenirira koji promoviraju lokalne vrste, pejzaže i kulturu. Ujedno, svaki suvenir može nositi informativnu komponentu, poput edukativnih etiketa, koje će posjetitelje podsjetiti na važnost očuvanja prirode.

Ponuda suvenirnice:

1. **Ekološki prihvatljivi proizvodi** – Upotreba prirodnih materijala poput drveta, recikliranog papira, bambusa, i pamuka.
2. **Lokalni proizvodi i rukotvorine** – Suvenirni iz Petrinje i okolice, poput ručno izrađenih keramičkih figura, tradicionalnih predmeta specifičnih za to podneblje.
3. **Edukativni suvenirni** – Ilustracije, privjesci, šalice, majice, razglednice, magneti ili minijaturne figure zaštićenih životinja i biljaka koje se mogu pronaći u ovom području, sa opisima vrste i ekološke važnosti.
4. **Prirodni proizvodi** – Prirodna kozmetika, biljni čajevi i proizvodi za opuštanje, poput mirisnih vrećica od lokalnog bilja.

Prijedlog za poboljšanje poslovanja centra:

1. **Organizacija tematskih radionica i edukacija** – Radionice poput izrade suvenirira od prirodnih materijala, uzgoja biljaka ili izrade hrane za ptice. Takvi događaji privlače posjetitelje, povećavaju svijest o zaštiti prirode i potiču dodatni prihod.
2. **Sezonski događaji** – Organizirati događaje prilagođene godišnjim dobima, poput proljetnog festivala prirode, ljeta posvećenog zaštiti vode, jesenskih radionica o šumama ili zimskih događaja o zaštiti životinja.
3. **Program članstva** – Ponuditi posjetiteljima mogućnost članstva uz simboličnu naknadu koja bi im omogućila popuste u suvenirnici, kao i pristup ekskluzivnim događajima.

Otvaranjem suvenirnice i implementacijom dodatnih aktivnosti, Centar bi se mogao financijski osnažiti, povećati posjećenost, te dodatno podići svijest o očuvanju prirode.

3.7 Keramički atelje

Keramički atelje kroz kreativne radionice i izradu jedinstvenih keramičkih predmeta promovira tradicijske tehnike i suvremeni dizajn inspiriran lokalnom prirodom i životinjama. Istovremeno, svaka aktivnost i proizvod mogu imati edukativni element koji posjetitelje podsjeća na važnost očuvanja prirode i vrijednosti umjetničkog stvaranja.

Ponuda keramičkog ateljea:

1. Kreativne radionice za posjetitelje

- Radionice za djecu i odrasle: Sudionici mogu naučiti osnovne tehnike oblikovanja gline i oslikavanja.
- Tematske radionice: Stvaranje predmeta prilagođenih godišnjim dobima (npr. proljetni ukrasi, božićni ornamenti, keramičke posude za cvijeće, posude za pripremu hrane) te povijesnim razdobljima ili različitim kulturama.
- Obiteljski programi: Aktivnosti prilagođene cijelim obiteljima kako bi zajedno izrađivali keramičke predmete.

2. Izložba i prodaja unikatnih proizvoda

- Umjetničke kolekcije: Ručno izrađene keramičke figurice životinja, posuđe, ukrasi i vaze inspirirane lokalnom florom i faunom.
- Prilagođeni suvenirni: Predmeti koji posjetitelji mogu kupiti kao uspomenu na posjet centru, poput šalice, privjesaka i sl.
- Izložba radova: Periodične izložbe radova lokalnih umjetnika i sudionika radionica.

3. Edukativni programi

- Predavanja i demonstracije: Prezentacije tradicionalnih tehnika keramike uz praktične primjere.
- Edukativni alati: Informativni materijali o povijesti keramike u regiji i njezinoj povezanosti s lokalnom kulturom i prirodom.
- Organizacija online tečajeva kao mogućnost proširenja korisnika iz različitih dijelova Republike Hrvatske i drugih zemalja.

4. Suradnja i partnerstva

- Suradnja sa školama i udrugama: Programi za djecu i mlade koji promoviraju kreativnost i očuvanje tradicije.
- Volonterski program: Uključivanje volontera i mladih umjetnika u rad ateljea i organizaciju događaja.
- Partnerstva s lokalnim umjetnicima: Organizacija zajedničkih projekata i izložbi.

Prijedlog za poboljšanje poslovanja ateljea:

Organizacija tematskih događanja

- Redoviti događaji, poput "Dana keramike", koji uključuju radionice, izložbe i prodajne sajmove.
- Povezivanje keramike s prirodom kroz aktivnosti poput sadnje biljaka u vlastoručno izrađene keramičke posude.

Digitalni sadržaji

- Online tečajevi: Radionice na daljinu koje omogućuju sudjelovanje posjetitelja iz drugih regija.
- Virtualne izložbe: Promocija umjetničkih radova kroz digitalne platforme.

Proširenje ponude

- Izrada personaliziranih predmeta po narudžbi (npr. unikatni pokloni za posebne prilike).
- Uključivanje prirodnih elemenata u keramiku, poput lokalnih biljaka ili zemljanih pigmenata.

Keramički atelje omogućava posjetiteljima da istraže vlastitu kreativnost, povežu se s prirodom i nauče o tradiciji. Istovremeno, proširenjem aktivnosti i implementacijom novih ideja atelje može dodatno pridonijeti financijskoj održivosti Centra Nature's Gallery i njegovoj prepoznatljivosti na turističkom tržištu.

3.8 Financijski aspekti ulaganja u Centar Nature's Gallery

Proširenje postojeće infrastrukture te poboljšanje rada centra zahtjeva značajna financijska sredstva. Ostvarena vlastita sredstva radom centra su nedostatna, a moguća ulaganja, proračunskih sredstava Grada Petrinje te županije Sisačko-moslavačke (JLP(R)S) su ograničena visinom ostvarenih proračunskih prihoda. Nadalje, temeljem čl. 121. Zakona o proračunu (NN 144/21) korištenje zaduživanja jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, za moguća ulaganja u realizaciju Centra, ograničeno je, budući da godišnje obveze jedinica ne smiju prelaziti više od 20% ostvarenih prihoda u godini koja prethodi godini u kojoj se zadužuje. Međutim, značajna sredstva koje stoje na raspolaganju Republici Hrvatskoj jesu sredstva iz fondova Europske unije. Samo je, temeljem Odluke o donošenju Programa financiranja ekološke mreže NATURA 2000 (Narodne novine 54/2022), za mrežu Natura u RH u razdoblju 2021.-2027.g. moguće ostvariti gotovo 1,6 mlrd eur sredstva za financiranje uspostave i provedbe ekološke mreže Natura 2000 i s njom povezane zelene infrastrukture. Slijedom svega navedenog, može se zaključiti kako ograničena proračunska sredstva ne omogućuju realizaciju značajnijih infrastrukturnih projekta koje bi zahtijevao Centar Nature's Gallery, već su za takva financiranja potrebna sredstva iz fondova Europske unije; Europski fond za regionalni razvoj, Kohezijski fond i sl.

4 Zaključak

Rad na razvoju Centra Nature's Gallery pokazao je koliko je važno spojiti kreativnost, edukaciju i brigu o prirodi kako bismo potaknuli očuvanje okoliša, promovirali lokalnu baštinu i podržali zajednicu. Edukativno-prezentacijski centar Natura SMŽ i Keramički atelje Petrinja već sada igraju značajnu ulogu u povezivanju ljudi s prirodom i tradicijom, no njihov puni potencijal može se ostvariti kroz proširenje i modernizaciju aktivnosti. Predložene promjene uključuju novi ustroj i proširenje postojeće infrastrukture i broja zaposlenika. Centar bi se sastojao od Natura centra, zoološkog vrta, suvenirnice, keramičkog ateljea, smještajnih kapaciteta i info centra. Podrazumijeva se i uvođenje novih sadržaja, poput interaktivnih radionica, tematskih događanja i digitalnih alata. Također, uključivanje volontera i suradnja s lokalnim stanovništvom omogućuju veću povezanost zajednice i posjetitelja s radom centra. Ovo bi privuklo širi krug posjetitelja, od obitelji s djecom do zaljubljenika u prirodu, čime bi centar postao atraktivniji i održiviji.

Prostor za stvaranje keramike pruža priliku da se tradicija sačuva na kreativan način, dok edukativni programi pomažu ljudima svih generacija da bolje razumiju prirodu i nauče kako je zaštititi. Istovremeno, predložena ulaganja u infrastrukturu, kao što su smještajni kapaciteti, suvenirnica, zoološki vrt i digitalni sadržaji, omogućit će veću dostupnost i privlačnost Centra gdje se priroda slavi, a vrijednosti očuvanja okoliša, održivosti i zajedništva aktivno prakticiraju. Izgradnja Centra zahtijeva financijsku podršku lokalnog i županijskog, te državnog proračuna i to više u dijelu tekućih rashoda (plaće zaposlenika i materijali troškovi) dok su za realizaciju infrastrukturnih projekata veoma značajna sredstva iz fondova Europske unije.

Zaključno, Nature's Gallery ima potencijal postati mjesto koje spaja ljude s prirodom i kulturom te potiče odgovorno ponašanje prema okolišu. Ovaj projekt može služiti kao primjer kako male zajednice mogu stvoriti velike promjene kada se okrenu kreativnosti, edukaciji i održivom razvoju.

Literatura

Edukativno-prezentacijski centar Natura SMŽ. (b. d.). Preuzeto sa <https://natura-smz.com/>, 15. 11. 2024.

- Fond za zaštitu okoliša i energetska učinkovitost. (b. d.). *Zaštita prirode – NATURA 2000*. Preuzeto sa <https://www.fzoeu.hr/hr/zastita-prirode-natura-2000/8263>, 17. 11. 2024.
- Keramički atelje Petrinja. (b. d.). Preuzeto sa <https://ateljepetrinja.eu/>, 15. 11. 2024.
- Ministarstvo zaštite okoliša i zelene tranzicije. (b. d.). *Upravljanje zaštićenim područjima*. Preuzeto sa <https://www.haop.hr/hr/tematska-podrucja/zasticena-podrucja/upravljanje-zasticenim-podrucjima>, 15. 11. 2024.
- Narodne novine. (2021). *Zakon o proračunu (NN 144/2021)*. Preuzeto sa https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/full/2021_12_144_2457.html, 17. 11. 2024.
- Narodne novine. (2022a). *Odluka o donošenju programa financiranja ekološke mreže NATURA 2000 (NN 54/2022)*. Preuzeto sa https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2022_05_54_706.html, 17. 11. 2024.
- Narodne novine. (2022b). *Pravilnik o postupku dugoročnog zaduživanja te davanja jamstava i suglasnosti jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave (NN 67/2022)*. Preuzeto sa https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2022_06_67_996.html, 17. 11. 2024.
- Sisačko-moslavačka županija. (2022). *Provedbeni program razvoja turizma Sisačko-moslavačke županije za razdoblje 2022. – 2025. godine*. Preuzeto sa https://www.smz.hr/images/stories/poljoprivreda/2022/Provedbeni_program_razvoja_turizma_SMZ_2022-2025.pdf, 15. 11. 2024.
- Sisačko-moslavačka županija. (2022). *Plan razvoja Sisačko-moslavačke županije za razdoblje do 2027. Godine*. Preuzeto sa <https://rk-smz.hr/wp-content/uploads/2023/04/Plan-razvoja-SMZ-do-2027.pdf>, 15. 11. 2024.
- Ministarstvo prostornoga uređenja, graditeljstva i državne imovine. (2023). *Strategija zelene urbane obnove grada Petrinje*. Preuzeto sa https://mpgi.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/NPOO/zelena_buducnost/2023_12_12_KR_Strategija_zelene_urbane_obnove_Petrinje.pdf, 17. 11. 2024.